

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

የሰ/መ/ቁ.245126

ጥቅምት 07 ቀን 2017 ዓ.ም

ዳኞች፡-ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)

እንዳሻው አዳነ

ተሾመ ሽፈራው

ሠናይት አድነው

ሀፊዝ አባጃማል

አመልካች ፡- አቶ ተስፋዬ አሰፋ ጠበቃ ሹምአለም ጌታቸው ቀረቡ

ተጠሪ ፡- አቶ መርሻ ኃይሉ ጠበቃ ተስፋዬ ታደሰ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ጉዳዩ የዕቃ ሽያጭ ውልን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ በፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲጀመር የአሁን አመልካች ከሳሽ፣ የአሁን ተጠሪ ደግሞ ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል።

አመልካች በፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በተጠሪ ላይ በአጭር ሥነ ሥርዓት እንዲታይ ባቀረቡት ክስ ከተጠሪ ጋር ባለን የንግድ ግንኙነት በዱቤ ለገዙት ለውሃ ማሸጊያ ፕላስቲክ የሚሆን ባለ 27 ግራም ፕሪፎርም ምርት የቅድሚያ ክፍያ ከከፈሉ በኋላ ለቀረው ብር 2,218,000.00 ክፍያነት

ማስታወሻ፡- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

ቁጥራቸው 25544469 እና 25544471 የሆነ 2 ችኮችን የሰጡኝ ሲሆን የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ሚያዚያ 26 ቀን 2012 ዓ.ም እና መስከረም 04 ቀን 2013 ዓ.ም ለክፍያ የሚሆን በቂ ስንቅ እንደሌለ ከገለጸልኝ በኋላ ተጠሪ ከዕዳው ተቀናሽ የሚደረግ ብር 759,000.00 የሚያወጣ ውሃ አስረክበውኝ ቀሪ ዕዳውን ብር 1,459,000.00 ለመክፈል ፍቃደኛ ባለመሆናቸው ጉዳዩ በአጭር ስነ ስረከት ታይቶ እዳው መክፈል ከነበረበት ከሚያዚያ 2012 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ ወለድ፣ የጠበቃ አበል እና ሌሎች ወጪና ኪሳራ ጋር እንዲከፍሉኝ ይወሰንልኝ በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል።

ተጠሪ በበኩላቸው መከላከያ ለማቅረብ ፍ/ቤቱን ፍቃድ ጠይቀው መከላከያውን እንዲያቀርቡ ጉዳዩም በመደበኛው የሙግት አመራር እንዲመራ ትዕዛዝ ተሰጥቷል። በዚህ መሰረት ተጠሪ ባቀረቡት መልስ ችኮቹ የተሰጡት በድርጅት ስም በመሆኑ አመልካች በተጠሪ ላይ ክስ ለማቅረብ መብትና ጥቅም የላቸውም በማለት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ አቅርበው፣ ክስ ከቀረበ በኋላ ብር 359,000.00 ክፍያ ስለተፈጸመ ክስ ከቀረበበት ገንዘብ ላይ ተቀናሽ ሊደረግ ይገባል፣ በቼኩ ላይ የተገለጸው ክፍያ ከመክፈሉ በፊት አመልካች ምርቱን በቼኩ ላይ ከተገለጸው ገንዘብ ጋር በሚጣጣም መልኩ ማቅረብ ያለባቸው ቢሆንም አመልካች 2,745,600 ፕሪፎርም ማቅረብ ሲገባቸው 2,687,300 ፕሪፎርም ብቻ በማቅረብ ብር 362,670.00 ዋጋ ያለው ብዛቱ 172,700 ምርት (ፕሪፎርም) ያላቀረቡ ስለሆነ ባላቀረቡት ምርት ላይ ክፍያ ሊጠይቁ ስለማይገባ ከተጠየቀው ክፍያ ተቀናሽ ሊደረግ ይገባል በማለት አማራጭ መልስ ሰጥተዋል።

ጉዳዩን የተመለከተው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም ተጠሪ ያቀረቡትን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ በብይን ውድቅ በማድረግ፣ ክስ ከቀረበ በኋላ ተጠሪ ብር 359,000.00 መክፈላቸው እና ከብር 362,670.00 ውጪ ያለው ዕዳም ስለታመነ ተጠሪ ብር 737,330.00 ለአመልካች እንዲከፍሉ ከፊል ውሳኔ ሰጥቷል።

ግራ ቀኙ በተካካዱበት ብር 362,670.00 ላይ ፍርድ ቤቱ ግራ ቀኙ ያቀረቡትን የምስክሮች ቃል እና የሰነድ ማስረጃ በመመርመር ችኮቹ ክፍያ የሚጠየቁበት ሳይሆን በመያዣ ተይዘው በቀረበው የምርት አቅርቦት ልክ ክፍያ ሲፈጸም የነበረ መሆኑን እና ክርክር የተነሳበትን ምርት አመልካች አስረክቤያለሁ በማለት የሚከራከሩት እና በበለጠ የተረጋገጠውም ርክክብ እንዲያደርግ በተጠሪ ለተወከለው ሰው ሳይሆን ተጠሪ ላልወከሉት ሌላ ሰው መሆኑን ተጠሪ በበለጠ በማስረዳት አመልካች ብር 362,670.00 የሚያወጣ ምርት ለተጠሪ ማስረከባቸው አልተረጋገጠም በማለት

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

ደምድሞ ተጠሪ ክፍያውን ለአመልካች ሊከፍሉ አይገደዱም በማለት እና የወጪ እና ኪሳራንም ክርክር ውድቅ በማድረግ ውሳኔ ሰጥቷል።

አመልካችም በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ አቤቱታ ያቀረቡ ቢሆንም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማጽናት ትዕዛዝ ሰጥቷል።

አመልካችም በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለማስለወጥ መጋቢት 27 ቀን 2015 ዓ.ም የተፃፈ የሰበር አቤቱታ አቅርቦዋል። የሰበር አቤቱታቸውም ተጠሪ ቼኩን ለዕዳ መክፍያነት የሰጡ መሆኑን፤ ተጠሪ የተረከቡት ጥሬ ምርት ጉድለት የለበትም እንጂ ቢኖርበትም በቀላሉ የሚለይ ሆኖ ሳለ በራሳቸው ቸልተኝነት ጉድለት መኖሩን በማረጋገጥ ማሳወቅ ያለባቸውና በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ ክስ ማቅረብ ሲገባቸው ይህን ሳያደርጉ ጉድለት አለ ብለው መከራከር እንደማይችሉ መቃወሚያ ብናቀርብም በዝምታ ታልፏል። ርክክቡ ተጠሪ ርክክብ እንዲያደርጉ በወከሏቸው ግለሰብና በሹፌሮቻቸው በኩል መፈፀሙን በግራ ቀኙ የሰውና የሰነድ ማስረጃ ተረጋግጦ ባለበት ሁኔታና ተጠሪም ይህን በማስተባበል ሳይከራከሩ የሥር ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የማስረጃ ምዘና መርህን ያልተከተለ ነው። ወለድ ሊከፈለን ይገባል በማለት ዳኝነት ጠይቀን በዝምታ መታለፉ እንዲሁም በሕግ አግባብ ወጪና ኪሳራ ሊከፈለን ሲገባ አላግባብ ተቻቻሉ መባሉ አግባብነት የሌለው ስለሆኑ የሥር ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ እንዲሻር፤ ቀሪ ክፍያው ብር 362,670.00 ከነወለዱ እንዲከፍል እንዲሁም ባጠቃላይ ክስ የቀረበበትን የገንዘብ መጠን መከፈል ከነበረበት 20/01/12 ዓ.ም ጀምሮ የሚታሰብ ወለድ እንዲከፍል በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል።

ሰበር ሰሚ ችሎቱም ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ብር 360,670.00 ተጠሪ ለአመልካች ሊከፍሉ አይገባም በማለት ሲወሰን የተሰጠው ምክንያት በተጠሪ ለአመልካች መስጠታቸው ያልተካደው ሁለቱ ቼኮች በማስረጃ ረገድ ሊኖራቸው የሚገባውን ዋጋ (probative value) ከግምት ውስጥ ያስገባ መሆን አለመሆኑ እንዲሁም ለአመልካች የሚታሰብ ወለድ መኖር አለመኖሩንና ወጪና ኪሳራ ይቻቻሉ መባሉ በአግባብ ነው ወይስ አይደለም የሚሉ ነጥቦችን አጣርቶ ለመወሰን ተጠሪ መልስ እንዲሰጥ ተደርጓል።

ተጠሪ በበኩላቸው በሰጡት መልስ አመልካች ለወለዱት ቼክ ምክንያት የሆነውን ግዴታቸውን አለመወጣታቸውን፤ ጉድለት መኖሩን ተጠሪ በወቅቱ ለአመልካች ማሳወቃችንን፤ ጉድለትን

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

በተመለከተ የተነሳ የሕግ ክርክር አለመቅረቡንና ከፍርድ ቤት ውጪ ክፍያም የተፈፀመ መሆኑን በማረጋገጥ ስለሆነ ወለድ ከ20/01/2012 ዓ.ም ጀምሮ የሚከፈልበት አግባብ ካለመኖሩም በላይ ቼክ በማስረጃነት ረገድ ሊኖረው የሚገባውን ዋጋ ከግምት በማስገባት የተሰጠ ውሳኔ ነው። የሥር ፍ/ቤት መጋቢት 30 ቀን 2014 ዓ.ም በከፊል በሰጠው ውሳኔ ወለድን ጭምር በማሰብ ውሳኔ ሰጥቶ በዚህ አግባብ ተፈፅሟል። የስር ፍ/ቤቶች የቀረበውን ክርክር የአመልካችን ግዴታ አለመወጣት እንዲሁም ከቀረበው ክርክር አንፃር ተጠሪ ለአመልካች ሊከፍሉ የሚገባ እዳ ያለመኖሩን የተሰጠውን ውሳኔ ከግምት በማስገባት ወጪና ኪሳራ ሊከፈል አይገባም በማለት ውሳኔ መሰጠቱ ላይ በሥር ፍርድ ቤት የተፈፀመ ስህተት ባለመኖሩ ሊፀና ይገባል በማለት ተከራክረዋል።

አመልካችም አቤቱታቸውን በማጠናከር የመልስ መልስ ሰጥተዋል። የክርክሩ አመጣጥ ከላይ የተመለከተውን ሲመስል እኛም ከግራ ቀኙ አቤቱታና መልስ እንዲሁም ለጉዳዩ ከተያዘው ጭብጥና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች አንፃር መርምረንዋል። እንደመረመርነውም በግራ ቀኙ መካከል የንግድ ግንኙነት የነበረ መሆኑ እና በዚህም መነሻነት ተጠሪ በዱቤ የገዙት የውሃ ማሽኒያ ፕላስቲክ ስለመኖሩ እና ከዚህም ውስጥ አሁን ለዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት መከራከሪያ የሆነው ገንዘብ ብር 362,670.00 ተጠሪ ያልከፈሉ መሆናቸው አከራካሪ አይደለም ግራ ቀኙን ያከራከረው ጉዳይ አመልካች በውሉ መሰረት ለተጠሪ የተባለውን ምርት ያስረከብን ስለሆነ እና ተጠሪም ለክፍያ የሚሆን ቼክ ቢሰጡም ቼኩ ለክፍያ ባንክ ሲቀርብ ስንቅ የሌለው በመሆኑ ተጠሪ ያልከፈሉትን ቀሪውን ገንዘብ ሊከፍሉን ይገባል የሚል ነው።

የስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር እና ማስረጃ ሰምቶ የበለጠ የተረጋገጠው ተጠሪ የሰጡት ቼክ ለዋስትና እንጂ ለክፍያ ያለመሆኑ፣ ለዚህም በቼኩ ከተገለጸው ገንዘብ ውስጥ አልተከፈለም ተብሎ ዳኝነት የተጠየቀው አልተከፈለም በተባለው ቀሪ ገንዘብ ላይ ብቻ መሆኑ፣ በተጨማሪ አመልካች አሁን ለሰበር መከራከሪያ የሆነውን ገንዘብ ግምት የሚሆን ምርት ለተጠሪ ያለማስረከባቸው በበለጠ ተረጋግጧል በማለት ደምድሞ ተጠሪ ለዚህ ሰበር ችሎት መከራከሪያ የሆነውን ገንዘብ ብር 362,670.00 ሊከፍሉ አይገባም በማለት በሰጠው ውሳኔ የአሁን አመልካች ቅር ተሰኝተው ለፌደራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ ቅሬታቸውን ቢያቀርቡም ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ አመልካች ያቀረቡትን የይግባኝ ቅሬታ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 337ን በመጥቀስ ውድቅ በማድረግ ትእዛዝ መስጠቱን ከሰር ፍርድ ቤቶች የውሳኔ ግልባጮች መረዳት ችለናል።

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

በመሆኑም አመልካች በውሉ መሰረት የተባለውን ምርት በሙሉ ለተጠሪ በማስረከብ ግዴታችንን ተወጥተን እያለ ተጠሪ ያልከፈሉትን ቀሪ ክፍያ ሊከፍሉ አይገባም ተብሎ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ ተገቢ አይደለም ሊሻር ይገባል በማለት ያቀረቡትን ቅሬታ ከሰበር ሰሚው ችሎት ስልጣን አንጻር ስንመረምረው በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80/3/ሀ ላይ እንደተደነገገው የሰበር ሰሚ ችሎት ስልጣን የመጨረሻ ውሳኔ በተሰጠባቸው ጉዳዮች ላይ መሰረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሞ ሲገኝ ይህንኑ በማረም ላይ የተገደበ ከመሆኑም በተጨማሪ በሰበር ሊታረም የሚገባ መሰረታዊ የህግ ስህተት የሚያስኘት ምክንያቶች በፌደራል ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 1234/2013 አንቀጽ 2/4/ እና 10 ተዘርዝረው የሚገኙት ናቸው የእነዚህ የህግ ድንጋጌዎች ይዘት ሰበር ሰሚ ችሎት የተቋቋመበትን ዓላማ ማለትም ወጥ የህግ አተረጓጎም እንዲኖር እና የውሳኔዎችን ተገማችነት ለማረጋገጥ የሚያስችሉ ጉዳዮች ላይ ትኩረት በመስጠት እንዲሰራ ከተዘረጋው ከሰበር ስርዓት መሰረታዊ ዓላማም የምንገነዘበው ጉዳይ ነው።

በተጨማሪም የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በቅጽ 9 በመዝገብ ቁጥር 41526 ላይ አስገዳጅ የህግ ትርጉም ሰጥቶበታል። ከዚህ ሁሉ አንጻር ስናየው ሰበር ሰሚ ችሎቱ የፍሬ ነገር ክርክር የማጣራት፣ ማስረጃ የመመርመር እና የመመዘን ስልጣን በህግ ያልተሰጠው መሆኑን ነው። ስለሆነም አመልካቾች በዚህ ረገድ ያቀረቡት ቅሬታ የፍሬ ነገር እና የማስረጃ ምዘና ላይ ያተኮረ በመሆኑ በዚህ ችሎት ሊመረመር እና ሊታይ የሚገባው ሆኖ አላገኘውም። በመሆኑም ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ውሳኔ

1. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁ. 236488 መጋቢት 13 ቀን 2015 ዓ.ም በዋለው ችሎት የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማጽናት የሰጠው ትእዛዝ በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ.348/1/ መሠረት ጸንቷል።
2. በዚህ ፍርድ ቤት ለተደረገው ክርክር ወጪና ኪሳራ ግራቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
3. የውሳኔው ግልባጭ ለስር ፍርድ ቤቶች ይተላለፍ።

መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ፍ/ደ

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

